

Profiteren de doden van de goede daden van de levenden?

Vrijdag khoetba door dr. Zahid Aziz, voor Lahore Ahmadiyya UK, 1 oktober 2021

وَأَنْفِقُوا مِنْ مَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ
فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ
فَأَصَدَّقَ وَأَكُنَّ مِنَ الصَّالِحِينَ ①
وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا
وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ②

“En geef uit van hetgeen Wij jullie hebben gegeven voordat de dood tot een van jullie komt, en hij (dan) zegt: Mijn Heer, waarom heeft U mij niet voor een korte termijn uitstel verleend, zodat ik aalmoezen had kunnen geven en tot de doeners van goede daden had kunnen behoren? Maar Allah verleent geen ziel uitstel wanneer zijn tijd daar is. En Allah is Zich Bewust van wat jullie doen.” – 63:11-12

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ ③
لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا
وَمَنْ وَّرَأْيَهُمْ يَرْزُقْ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ④

“Totdat, wanneer de dood een van hen achterhaalt, hij zegt: Mijn Heer, **stuur mij terug**. Opdat ik goed kan doen in hetgeen ik heb verlaten. Absoluut niet! Het is slechts een woord dat hij spreekt. En voor hen staat er een barrière, tot de dag waarop zij worden opgewekt.” – 23:99-100

Het eerste gedeelte richt zich tot de gelovigen. Het tweede gedeelte heeft betrekking op alle mensen, gelovigen en ongelovigen. En met betrekking tot de woorden ‘stuur mij terug’ in dit tweede gedeelte, wijst maulana Muhammad Ali in zijn Urdu-commentaar van de koran erop, dat het Arabisch hier in de meervoudsvorm staat (*irdji'ūnī*). Dit geeft dat dit verzoek wordt herhaald, dus, ‘stuur mij terug, stuur mij terug, stuur mij terug’. De normale vorm van ‘stuur mi terug’ zou zijn: *irji'nī*. Dus de persoon herhaalt wanhopig zijn verzoek om teruggestuurd te worden naar deze wereld.

We leren uit deze koranpassages dat mensen die geen gebruik maken van de gelegenheid die zij in dit leven krijgen om goede daden te doen, op het moment dat zij zijn overleden onmiddellijk zullen beseffen dat ze deze kans gemist hebben. Zij zullen dan wanhopig Allah smeken om hen iets meer tijd te geven in dit leven, om hen terug te laten keren naar dit leven. Zo kunnen ze dan de goede daden doen die ze niet gedaan hebben. Maar Allah zegt dat het Zijn wet is dat Hij na de dood niemand terugbrengt naar dit leven. Zelfs als het hun verlangen is om terug te keren om de goede daden in te halen die ze hebben gemist.

De tweede passage vertelt ons dat de overledenen een nieuwe fase ingaan, die bekend staat onder de naam *barzakh*. Dit wil zeggen dat er een barrière staat tussen die fase en het leven van deze wereld. Deze barrière wordt niet opgeheven, zelfs tot aan de Dag des Oordeels. Zoals we uit andere plaatsen van de koran weten, wordt bij ieder mens een boek of register samengesteld van de daden die hij in dit leven heeft verricht. Dit boek maakt in werkelijkheid deel uit van zijn ziel. Dat boek wordt bij zijn dood afgesloten en vervolgens krijgt die persoon dat boek in het volgende leven gepresenteerd zodat hij dat zelf kan lezen. Er kan verder niets aan dat boek worden toegevoegd of eruit verwijderd.

Moslims geloven in het algemeen dat wanneer iemand is overleden, dan kunnen zijn familieleden nog steeds dingen namens hem of haar doen om zijn of haar beloning in het leven na de dood te laten toenemen. Als dat inderdaad zo is, dan zouden de verzen die ik heb aangehaald dat gezegd moeten hebben. Allah zou hen dan geantwoord moeten hebben, dat hoewel je niet terug kunt gaan en zelf de goede daden kunt doen die je hebt gemist, dat je familieleden ze wel nog steeds in jouw naam kunnen doen en dat je daarvoor beloningen zult krijgen.

Op een andere plaats brengt de koran deze wet naar voren: “En dat een mens niets anders kan hebben dan waar hij naar streeft. En dat zijn streven spoedig zal worden gezien. Dan zal hij ervoor worden beloond met de meest volledige beloning,” (53:39- 41). De koran vertelt ons ook dat Allah tegen Mozes (a.s.) zei toen Hij hem als Zijn boodschapper koos: “Zeker, het uur (van het Oordeel) komt. Ik sta op het punt het openbaar te maken. Zodat elke ziel beloond kan worden naar zijn streven,” (20:15). Hoe kunnen goede daden dus die de levenden en degenen die achterblijven hebben gedaan iemand ten goede komen die dood is? Het kan niet gebeuren op de manier zoals mensen zich voorstellen. Maar er is een manier waarop het wel kan gebeuren. Hier kom ik later op terug.

We weten allemaal dat we altijd bidden om vergeving voor de overledenen. Maar deze gebeden zijn er niet om ervoor te zorgen dat er goede daden worden toegevoegd aan het conto van goede daden van de overledene. Hoewel het boek met daden wordt afgesloten bij de dood, bestaat er nog steeds ruimte voor hoe hard of hoe mild die daden zullen worden beoordeeld. Het lijkt een beetje op een examenstuk. Nadat iemand zijn werkstuk heeft voltooid en ter beoordeling heeft ingeleverd, heeft de examinerator de ruimte om hard of soepel te zijn. Dus, door te bidden om vergeving voor de overledenen, smeken wij Allah om mild te zijn en meer gewicht te geven aan de goede daden van de overledene en minder gewicht aan zijn slechte daden. De koran stelt de volgende regel vast: “Zeker, goede daden nemen slechte daden weg,” (11:114). Eén betekenis hiervan is dat als je goede daden doet, dan zal je meer gemotiveerd raken om nog meer van zulke goede daden te doen. Zo vervang je jouw slechte daden door goede. Het betekent ook dat Allah op grond van je goede daden, die overheersend aanwezig zijn in jouw leven, jouw zwakheden en misstappen kan vergeven als Hij het wil.

Een ander punt om aan te denken is dat wanneer we bidden om vergeving voor de overledenen, dan bidden we ook om vergeving voor de levenden. In ons begrafenisgebed zeggen we: “O Allah, vergeef onze levenden en onze doden.” Dan is er het bekende gebed van Abraham dat we tijdens onze dagelijkse gebeden zeggen: “Onze Heer, schenk mij bescherming en mijn ouders en de gelovigen op de dag dat de afrekening gebeurt,” (14:41). De levenden hebben nog steeds de mogelijkheid om vergeving te krijgen door hun daden ten goede te veranderen. Door zulke gebeden realiseren we ons dat we op een dag in dezelfde positie zullen verkeren als degenen die vóór ons zijn gestorven. Wij zullen dan worden beoordeeld op onze daden, goede en slechte. Daarom moeten we dus proberen om onze staat van dienst zoveel mogelijk te verbeteren vóórdat de tijd komt wanneer we die staat niet meer kunnen veranderen

De theorie dat familieleden liefdadigheid verrichten voor de overledene, wat de overledene dan beloningen oplevert, is gebaseerd op de volgende hadith in Bukhari:

“A’ishah levert over dat een man tegen de Profeet (s.a.w.s.) zei: Mijn moeder is plotseling overleden en ik denk dat als ze nu kon praten, dan zou zij zou uitgeven aan liefdadigheid. Als ik namens haar aan liefdadigheid uitgeef, krijgt zij dan beloningen? De Profeet (s.a.w.s.) zei: Ja.”

De moeder van de man was van plan om liefdadigheid te verrichten. Maar het was Allah’s besluit van de dood dat voorkwam dat zij dit zou doen. Alleen al op die basis is het niet meer dan gerechtvaardigd dat ze haar beloning van Allah zou krijgen, alsof ze die liefdadigheid werkelijk had verricht. Maar als haar zoon voltooit wat ze van plan was te doen, dan zou men het voordeel van die daad ook op de wereld zien wanneer die liefdadigheid iemand bereikt. Dit is het ware doel van liefdadigheid, namelijk, dat de ontvanger er baat bij heeft. Dit laat zien dat de reden voor het verrichten van liefdadigheid er niet alleen is om een beloning van Allah te krijgen, maar ook om mensen te helpen. Maulana Muhammad Ali becommentarieert deze hadith als volgt in zijn Urdu-commentaar van Sahih Bukhari:

“Dit toont aan dat als liefdadigheid wordt verricht namens een overledene, de beloning de overledene bereikt. Men oppert hiertegen het bezwaar, dat wanneer de daad niet door de persoon zelf is gedaan, hoe hij dan kan worden beloond? Daarom wordt in de hadith gezegd dat de vraagsteller aan de heilige Profeet (s.a.w.s.) vertelde dat als zijn moeder kon praten, zij de liefdadigheid zou hebben verricht. Dat was haar intentie, maar ze kreeg niet de kans. En in feite heeft elke ware gelovige altijd de intentie om op de weg van Allah uit te geven. Wat betreft de beloning voor de doden voor daden die namens hen zijn gedaan, kunnen we dit echter niet generaliseren en moeten we ons beperken tot wat de heilige Profeet (s.a.w.s.) heeft gezegd.”

Ik haalde eerder de woorden van de koran aan: “Een mens kan niets anders hebben dan waar hij naar streeft,” (53:39). Maulana Muhammad Ali noemt in zijn Urdu-commentaar op de koran onder dit vers een aantal hadith-verslagen op over overleden mensen die een beloning krijgen voor wat iemand namens hen doet. Hij legt het volgende uit:

“Deze hadith-verslagen laten zien dat de overledene tot op zekere hoogte kan profiteren van de daden van anderen. Maar men moet eraan denken, zoals deze verslagen ons duidelijk vertellen, dat er in zo’n geval zo’n nauwe band tussen de twee bestaat, dat degene die de daden verricht de vertegenwoordiger van de overledene wordt. In dergelijke zaken hebben we niet het recht om de reikwijdte van de leer van de shari‘ah te verbreden om een geheel nieuw principe uit te vinden.”

We kunnen de volgende conclusie trekken. Stel dat de overledene vroeger een of andere goede daad had verricht, en daarbij een voorbeeld had gesteld aan anderen. Als zij dat voorbeeld na zijn dood zouden volgen en zijn werk oppakken en voortzetten, dan betekent dit dat de oorspronkelijke daden van de overledene meer en meer bloeien. Deze krijgen een grotere waarde krijgen en blijven de wereld ten goede komen. Dat moet de overledene genoegdoening geven in het volgende leven.

Je zou kunnen zeggen dat de wereld in het algemeen, waaronder ook niet-religieuze mensen, deze gedachte ook erkent om het goede werk van een overledene voort te zetten en dat werk te associëren met zijn naam. Wanneer iemand overlijdt die op een bepaald gebied heeft uitgeblonken, bijvoorbeeld in een tak van de wetenschap of kunst of andere menselijke prestaties zoals sport, dan eert men zijn werk op verschillende manieren. Men vernoemt bijvoorbeeld een instituut of instelling naar hem, of onderscheidingen en trofeeën krijgen zijn naam. Zo kunnen latere generaties zich door zijn prestaties laten inspireren en in zijn voetsporen treden. Zijn prestige en faam groeien naarmate er meer en meer werk in zijn naam wordt gedaan. De gedachte in de islam lijkt hier erg op. Je wordt geïnspireerd door iemands goede werk en je zet het voort als een eerbetoon aan hem. In zo’n geval stijgt zijn rang en positie bij Allah naar hogere niveaus.

Maar de primaire beloning voor de overledenen is gebaseerd op hun eigen daden die ze zelf in dit leven hebben gedaan. Die primaire beloning moet eerst worden verdiend voordat de secundaire beloning op basis van de daden van anderen daarbij kan worden toegevoegd.

Een andere manier waarop de goede daden van een levend persoon, bijvoorbeeld zijn liefdadigheid, een overleden persoon ten goede kunnen komen, is dat de goede en liefdadige daden van de levende persoon ervoor zorgen dat zijn gebeden voor de overledene meer door Allah worden geaccepteerd. Dus als hij liefdadigheid verricht om zijn gebeden van vergeving voor de overledene effectiever te maken, dan komt dit de overledene ten goede. Maar men moet dit niet zien als dat Allah het verrichten van liefdadigheid door de levende persoon beschouwt als de daad van de overledene en dat Hij hem of haar daarvoor beloont.

We bidden dat Allah ons in staat zal stellen om de ware leringen van Zijn Heilige Boek en Zijn heilige Profeet (s.a.w.s.) te volgen - Ameen.

Gepubliceerd door: *IslamLab*

Vertaald door: Reza Ghafoerkhan